

Raadsplein besluitvormend

Datum 1 oktober 2018

onderwerp Beantwoording Motie lokale onderzoeksjournalistiek
portefeuillehouder Henk Jan Meijer
informant Tuinman, Anton (2460)
medeopstellers Baeten, Paul (2318)
 Timmermans, Twan

afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

bijlagen Voorstel: Informatienota Motie lokale onderzoeksjournalistiek
 Bijlage: 1. 2017-11-10 M-2 Lokale democratie heeft goede
 journalistiek nodig
 Bijlage: 2. Leidraad NVJ voor lokale mediafondsen
 Bijlage: 3. Kamerbrief minister Slob over pilot landelijk mediafonds

Voorgesteld besluit raad

1. **kennis te nemen van:**
De beantwoording van de motie M2 van 10 nov 2017 ('Lokale democratie heeft goede journalistiek nodig')

Informatienota voor de raad

Datum 17 augustus 2018

Onderwerp	Motie lokale onderzoeksjournalistiek
Versienummer	2.0

Portefeuillehouder drs Henk Jan Meijer

Informant Twan Timmermans
Afdeling Communicatie / ZWCO
Telefoon 06 – 24145405
Email t.timmermans@zwolle.nl
Bijlagen Motie 10.11.2017 / M2
Leidraad NVJ voor lokale mediafondsen
Kamerbrief minister Slob over pilot landelijk mediafonds

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De beantwoording van de motie M2 van 10 nov 2017 ('Lokale democratie heeft goede journalistiek nodig')

Datum 17 augustus 2018

Inleiding

In de motie van 10 nov 2017 vroeg de Raad van Zwolle het college te komen met een voorstel voor een lokaal stimuleringsfonds voor onderzoeksjournalistiek. Met deze nota wordt de Raad geïnformeerd over bevindingen en conclusies.

Kernboodschap

De gemeente Zwolle zal uitvoering geven aan de motie van de gemeenteraad door (1) het landelijke fonds in Zwolle dmv een kort persbericht onder de aandacht te brengen; (2) de aangekondigde evaluatie van de landelijke pilot te volgen, en zo nodig te bezien of een aanvullend lokaal fonds zinvol is.

Deze aanpak verdisconteert de ervaringen met vergelijkbare initiatieven elders in het land. Overtuigende voorbeelden zijn (nog) schaars en de bewijskracht ontbreekt dat verschraving van het lokale medialandschap met een lokaal mediafonds een halt kan worden toegeroepen. Wel wordt vanuit het veld (NVJ) de behoefte aan versterking van lokale onderzoeksjournalistiek erkend. Vanwege (1) de gewenste onafhankelijkheid van lokale belangen, en (2) de noodzaak om met voldoende casuïstiek ervaring op te bouwen in de toepassing van criteria, raadt de NVJ aan om geen lokaal, maar een landelijk fonds in te richten. Minister Slob heeft dit advies opgevolgd en vanaf 1 september 2018 een fonds geopend van 5 mln, waaruit lokale en regionale initiatieven kunnen worden gefinancierd. Daarmee is een door het veld voorgestaan alternatief voor een lokaal fonds een feit.

Toelichting

De genoemde motie heeft betrekking op een thema dat ook landelijk en in andere steden speelt. De uitwerking van mogelijkheden voor Zwolle, riep al snel enkele principiële en praktische vragen op. Wat is de analyse van het onderliggende probleem? Welke aanpak blijkt effectief? Hoe garandeer je journalistieke onafhankelijkheid? Hoeveel is nodig om resultaten te boeken? De hiervoor benodigde inzichten waren alleen te verwerven door uitgebreid veldonderzoek.

Daaruit bleek dat de ervaringen elders zeer wisselend zijn. Veruit de meeste gemeenten, ook met een verschrapt lokaal medialandschap, zien geen rol voor de lokale overheid en vrezen voor de gewenste onafhankelijkheid van de pers. Enkele provincies en steden namen initiatieven, maar daar komen nog te weinig concrete voorbeelden uit voort om van 'best practices' te kunnen spreken. Om een indruk te geven noemen we enkele in het oog springende initiatieven.

- Het Leids Mediafonds is het meest ambitieus en ging in april van start met een gemeentelijke bijdrage van 250.000 euro per jaar tot 2021. Leiden kent een journalistieke traditie met voorheen twee eigen dagbladen, een academische journalistenopleiding en enkele zwaargewichten in het bestuur van het fonds. De eerste aanvragen kunnen in oktober worden ingediend.
- Tilburg start binnenkort een vergelijkbaar initiatief met 150.000 euro.
- Breda kiest ervoor te wachten op het landelijke initiatief van minister Slob.
- Den Haag kent 'Luis in de Pels': een stichting die zowel particuliere giften als gemeentelijke subsidie (15.000 per jaar) ontvangt. Met het geld werd een politiek redacteur van 'Den Haag Centraal' aangesteld (een kritisch onafhankelijk weekblad). Inmiddels bedruipt het blad zichzelf.
- Almere: de gemeente betaalt voor de redacteur van een wekelijkse raadspagina in een huisaanhuysblad.

Datum 17 augustus 2018

- Maastricht: de gemeente betaalt een lokaal platform met 'de mooie verhalen' over de stad.
- De provincie Groningen stopt sinds 2017 jaarlijks 97.600 euro in een regionaal mediafonds. De website 'Het Verdwenen Groningen' van Dagblad van het Noorden, over panden die door de gaswinning verloren dreigen te gaan, is gemaakt met steun van het fonds. De ervaringen van het eerste jaar zijn onlangs geëvalueerd: de provincie wil nu méér en betere aanvragen.
- Friesland stopte in 2015 met het Fries Mediafonds, dat 350.000 euro provinciaal geld bevatte voor bevordering van de Friese journalistiek. Slechts 9 van de 48 aanvragen werden gehonoreerd. GS sprak van 'te weinig kwalitatief sterke aanvragen'.

Buiten de orde van de Zwolse motie, maar gericht op hetzelfde doel, is de opkomst van nieuwe, lokale samenwerkingsverbanden zoals de 'newsroom Enschede' van Dagblad Tubantia en lokale omroep TV Enschede. Zij agenderen eigen onderwerpen, leveren niet alleen kritiek, maar zoeken ook naar oplossingen en staan daarmee in de belangstelling van oa het lectoraat Constructieve Journalistiek op Windesheim. De newsroom slaagt erin de groeiende groep 'nieuwsnijders' terug te winnen. Het Stimuleringsfonds Journalistiek beloont de succesvolle pilot in Enschede met een bijdrage van 450.000 euro.

Conclusie: er zijn mooie voorbeelden van lokale onderzoeksjournalistiek (Groningen, Den Haag), mogelijk gemaakt met geld van de gemeente of de provincie. Maar er zijn ook voorbeelden van lokale mediafondsen die het geld niet besteden aan onderzoeksjournalistiek of geplaagd worden door gebrek aan (kwalitatief) voldoende aanvragen. Niet de aanwezigheid van een lokaal fonds van voldoende omvang (push-factor), maar van inhoudelijk sterke, lokale projecten (pull-factor) blijkt doorslaggevend. Een landelijk beschikbaar fonds van voldoende omvang ligt dan meer voor de hand om de noodzakelijke ervaring met ondersteuning van lokale onderzoeksjournalistiek te kunnen opbouwen.

Precies dit was de afweging van de Nederlandse Vereniging van Journalisten in haar 'Leidraad voor de inrichting en doelstelling van een lokaal mediafonds'. Daarin pleit de NVJ voor een bovenregionaal of landelijk fonds. Zo'n fonds ontwikkelt ervaring bij de toepassing van criteria en biedt synergievoordelen, oordeelt de beroepsorganisatie. Bovendien is een landelijk fondsbestuur, dat geen verbinding heeft met lokale belangen, volgens de NVJ een waarborg voor onpartijdigheid.

Het Regeerakkoord 2017-2021 'Vertrouwen in de toekomst', sluit aan op dit NVJ-advies en bevat plannen voor ondersteuning van lokale onderzoeksjournalistiek. "De komende periode werken we aan voldoende onafhankelijk journalistiek aanbod op lokaal en regionaal niveau. Samenwerking (publiek en privaat) op lokaal en regionaal niveau wordt bevorderd." Het kabinet ziet dus ook expliciet 'nieuwe samenwerkingsverbanden' als mogelijke oplossing voor het lokale medialandschap. Als uitwerking hiervan kondigde minister Slob van OCW op 22 juni in een brief aan de Tweede Kamer een landelijk mediafonds aan ter grootte van 5 mln voor ondersteuning van lokale en regionale journalistiek. Het plan treedt 1 september 2018 in werking en wordt besteed aan:

- 1 mln voor lokale en regionale onderzoeksjournalistiek;
- 3 mln voor lokale en regionale infrastructuur en initiatieven zoals newsrooms;
- 1 mln voor opleiding.

Communicatie

In vakbladen en op internet heeft het initiatief van minister Slob inmiddels ruime aandacht gekregen.

Openbaarheid



voorstel

Zwolle

Datum 17 augustus 2018

Ja.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris



besluit

Zwolle

Jaargang

Kenmerk 44505

Onderwerp Beantwoording Motie lokale onderzoeksjournalistiek

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 18-09-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 1 oktober 2018,

de voorzitter,

de griffier,